

Mitigatie- en natuurontwikkelingsplan Haasstad 5 te Wijlre

Inhoud

1. **Aanleiding**
2. **Mitigatieplan** (verplicht uit te voeren maatregelen)
3. **Natuurontwikkelingsplan** (vrijwillig uit te voeren maatregelen)
4. **Slotopmerkingen**
5. **Literatuur**

Bijlage 1: verkennend natuurwaardenonderzoek (Peeters Econsult, kenmerk 198, d.d. 15-3-2012)

Bijlage 2: kaart Natuurontwikkelingsplan (Veen Ecology)

1. Aanleiding

Door de heer T. Verdooren is bij de gemeente Gulpen-Wittem voor de locatie Haastad 5 te Wijlre een bestemmingsplanwijziging aangevraagd. De gemeente heeft aangegeven onder voorwaarden mee te willen werken aan dit verzoek.

Eén van die voorwaarden is het op stellen van een separaat bestemmingsplan. In dat kader is een verkennend natuurwaardenonderzoek verricht door Peeters Econsult (**bijlage 1**).

Op basis van de geconstateerde bevindingen dient in het kader van de planontwikkeling voorzien te worden in mitigerende/compenserende maatregelen ten behoeve van de (mogelijke aanwezigheid van) vleermuizen en steenmarter. Daartoe is een mitigatieplan opgesteld.

In voorliggende rapportage is vooraleerst het mitigatieplan opgenomen. Dit mitigatieplan beschrijft de ten behoeve van de planontwikkeling verplicht uit te voeren maatregelen. Het Mitigatieplan maakt onderdeel uit van de Exploitatieovereenkomst / Planschadeovereenkomst Recreatiewoning Haastad 5 Wijlre.

Op verzoek van de heer Verdooren is het Mitigatieplan op zijn beurt weer ingebed in een breder opgezet natuurontwikkelingsplan voor het perceel Haastad 5. De in dit Natuurontwikkelingsplan beschreven acties worden door de heer T. Verdooren op vrijwillige basis uitgevoerd. Dit plan maakt geen deel uit van de Exploitatieovereenkomst / Planschadeovereenkomst.

2. Mitigatieplan (verplicht uit te voeren maatregelen)

In het kader van het verkennend natuuronderzoek (Peeters, 2012) is gesignaleerd dat er mogelijk vleermuizen in de opstallen van Haasstad 5 kunnen huizen. Gezien de omvang van de bebouwing kan niet verwacht worden dat het hier om grote aantallen zal gaan.

Tevens bestaat de mogelijkheid dat onder de vloer van de bestaande recreatiewoning de steenmarter aanwezig is. Voor of na het broedseizoen zal de steenmarter gelegenheid geboden dienen te worden een nieuwe verblijfplaats te koloniseren.

Om te voorkomen dat bij de planontwikkeling gehandeld wordt in strijd met de Flora en faunawet wordt voorzien in de volgende (verplicht uit te voeren) maatregelen:

- a. Op vijf locaties in het terrein worden vleermuiskasten aangebracht. Door deze ruim voor de sloopwerkzaamheden aan te brengen en vervolgens de mogelijke verblijfplaats van vleermuizen in de bestaande recreatiewoning onaantrekkelijk te maken (door bijvoorbeeld het creëren van tocht), zullen de eventueel aanwezige vleermuizen kunnen mitigeren.
- b. De (gevoelige) voortplantingsperiode van Steenmarters vindt plaats in de periode van maart tot en met augustus. Om verstoring van eventuele aanwezige Steenmarters te voorkomen, zal buiten genoemde periode de sloop van de bestaande recreatiewoning ter hand worden genomen.
- c. In verband met eventuele aanwezigheid van broedvogels zal de oude recreatiewoning buiten het broedseizoen worden afgebroken.

3. Natuurontwikkelingsplan (vrijwillig uit te voeren maatregelen)

Inleiding

Op basis van het opgestelde bestemmingsplan Haasstad 5 te Wijlre is een natuurontwikkelingskaart opgesteld voor het plangebied (**bijlage 2**). Daarbij is het voorgestelde bouwvlak met de aanduiding R-V (rw) buiten het plan gehouden omdat binnen deze aanduiding de locatie van een recreatieve opstal zal worden bepaald. Na bepaling van de exacte situering van het opstal kan de kaart worden gecompleteerd.

De natuurontwikkelingskaart heeft aansluiting gezocht bij het (concept-)Beheerplan voor het Natura 2000-gebied Geuldal (Provincie Limburg, 2009). Het terrein Haasstad 5 ligt voor deel in dit Natura 2000-gebied, anderzijds vormt het resterende deel langs het wandelpad een intermediair gebied tussen de Natura 2000-deelgebieden Keutenberg en Geul en kan dus beschouwd worden als een bufferzone ten opzichte van beide Natura-2000 deelgebieden. Daarom wordt in het natuurontwikkelingsperspectief aangesloten bij de ontwikkelingsbeelden zoals deze beschreven zijn in het Beheerplan Geuldal.

Uitgangssituatie

Het terrein Haasstad 5 ligt ingeklemd tussen de steile helling van de Keutenberg en het brede stroomdal van de Geul. Het gaat om een hoogteverschil van 52 meter vanaf de bovenrand van het hellingbos (rond 130 m+NAP) en de Geul zelf (rond 78 m+NAP). De Keutenberg is opgebouwd uit meerdere lagen kalksteen (van onder naar boven Formaties van Vaals, Gulpen en Maastricht) en lagen vuursteen.

De groeve Keutenberg is een overblijfsel uit de periode dat kalksteen en vuursteen werden gewonnen op deze plaats (geologisch monument). Onderaan de helling van de Keutenberg treedt grondwater uit in bronnetjes. In het verleden was er in Engwegen op de grens van Haasstad 5 ook een bron aanwezig die eeuwenlang door de bewoners van Engwegen werd gebruikt (mondelinge informatie bewoners). Thans is deze bron gebetonneerd en functioneert als afvoergoot.

In het stroomgebied van de Geul vinden processen van erosie en sedimentatie plaats. Ter plaatse van Haasstad 5 is de oever voorzien van een grindbestorting zodat oevererosie minder snel kan optreden. In tijden van hoogwater zet de Geul beekleem af in het stroomgebied. Tijdens grondboringen bleek dat het beekleem meer dan 1,2 meter dik is. Het beekleem is rijk aan kalkresten en behoort tot de kalkrijke substraten.

Op basis van oude topografische kaarten uit 1840 en later kan men een goed beeld krijgen van de gesteldheid van de Keutenberg en Geul in de tijd dat de traditionele landbouw nog dominant was. Het hellingbos langs de Keutenberg was in 1840 reeds aanwezig in de vorm van hakhout. De terreinen onderlangs de Keutenberg werden toen gebruikt als akker. Aan de rechterzijde van de Geul lagen de beemden van Stokkum en andere dorpen. De oude verbinding Haasstad tussen Stokkum en Engwerden werd reeds op de topografische kaart van 1900 aangeduid. Tussen het pad en de Geul was ook toen nog een open gebied, dat waarschijnlijk tot in de 20ste eeuw als akker werd gebruikt. Na WO-2 is de strook

langzamerhand verdicht omdat de akkers werden verlaten. Er staan voor een deel hoog opgaande populieren. Daarmee heeft de grenszone onderlangs de Keutenberg een ander karakter gekregen omdat grensmilieu's tussen bos/hakhout via struwelen en mantelvegetaties naar het stroomdal grotendeels zijn verdwenen.

Doel van het natuurontwikkelingsplan

Het plan zet in op een herstel van soortenrijke grensmilieu's tussen het bos/hakhout van de Keutenberg (grotendeels Parelgras-Beukenbos) en het stroomdal van de Geul. Daarbij worden als referentie oude gegevens gebruikt van zulke grensmilieu's in het kalkgebied van Zuid-Limburg (Weeda et al, 2002). De periodiek geïnundeerde zone langs de Geul wordt in dit grensmilieu als een aparte eenheid onderscheiden en als ontwikkelingsdoel wordt een glanshavervegetatie voorzien.

Op basis van het Natura 2000-Beheerplan Geuldal wordt als derde doel gesteld het ondersteunen van de populatie vliegend hert op de Keutenberg. Het beheerplan signaleert gunstige voorwaarden voor behoud van de populatie door het inzetten van een hakhoutbeheer en realisatie van dood hout en stobben in het bos.

Inmiddels zijn op de hellingen van de Keutenberg enkele bossen weer afgezet gedurende de afgelopen jaren. Het zou echter goed zijn als het gehele grensmilieu geschikt zou worden als leefgebied voor vliegend hert. Daartoe zouden alle terreineigenaren langs Haastad de handen ineen moeten slaan, de aanwezige bomen afzetten en inzetten op ontwikkeling van een struweel-zoombegroeiing. Op het terrein Haastad 5 zal een eerste aanzet worden gegeven door langs het wandelpad gevarieerde struwelen te planten en lager (maar boven de inundatie-zone) het ontwikkelen van zoombegroeiingen.

Uitwerking van het plan

1. Ontwikkelen van het grensmilieu van struweel-zoombegroeiingen

De bestaande haag van hazelaar langs het wandelpad zal op termijn worden omgevormd tot een gevarieerde struweelbegroeiing behorende tot de Associatie van Sleedoorn en Eenstijlige meidoorn (Weeda, 2005). Er zal een hoofdstructuur van struiken worden aangeplant bestaande uit onder meer tweestijlige meidoorn, wegedoorn, Gelderse roos, rode kornoelje, Spaanse aak, mispel en hondsroos. Als deze begroeiing na enkele jaren voldoende massa heeft wordt de "oude" hazelaarhaag teruggezet en waar nodig gerooid. Deze struwelen leveren ook optisch een fraaier beeld voor de wandelaar op.

Aansluitend op de struweelzone zal een zoombegroeiing worden gerealiseerd. Het gaat om een bloemrijke vegetatie met wilde marjolein, boslathyrus, bochtige klaver, donderkruid, borstelkrans, ruig viooltje, welriekende salemonzegel en glad parelzaad. Deze soorten zullen via maaisel uit omliggende gebieden worden aangebracht. De zaden in dit maaisel kunnen dan tot ontkieming komen. Deze ontwikkeling neemt enige jaren in beslag en het uiteindelijke resultaat hangt af van de groeimogelijkheden van de soorten.

2. Ontwikkelen van glashavergrasland in de inundatie-zone langs de Geul

Het ontwikkelen van glashavergraslanden wordt ook als actie vermeld in het Beheerplan Geuldal. De ontwikkeling van dit type is afhankelijk van de voedselrijkdom van de bodem.

Aangezien de Geul voedselrijk water afvoert kan verwacht worden dat tamelijk eutroof beekleem is afgezet in het verleden. In de eerste fase kan gedacht worden aan een glashavergrasland met soorten als glashaver, glad walstro, pastinaak, gele morgenster, knolboterbloem en grote bevernel. Maaisel van deze soorten kan worden aangebracht, maar ook een mogelijkheid is om de soorten via zaad direct in te zaaien. Daartoe zal de bestaande grasmatten moeten worden open gemaakt met een verticulateur. Glashavergraslanden worden beheerd door een hooilandbeheer, wat betekent dat het graslanden al naar gelang de productie enige keren per jaar moet worden gehooid en het maaisel afgevoerd.

3. Ontwikkelen leefplekken voor vliegend hert (doelsoort Beheerplan Geuldal)

In het Actieplan Vliegend hert in Limburg 2006-2010 (Smit et al, 2006) wordt een korte beschrijving gegeven van de locatie Keutenberg. De populatie wordt van zeer beperkte omvang geschat op basis van waarnemingen gedurende de afgelopen jaren.

Het plan schrijft “dat het zaak is de bosranden natuurlijk te gaan beheren waarbij een structuurrijke zoom en mantel gecreëerd wordt waarin voldoende dood hout aanwezig is”. Voorgesteld wordt om op het terrein van Haastad 5 een broedstoof (van dode eikenstobben) aan te leggen waarin de larven van vliegend hert kunnen leven. Deze stoof dient voldoende bezonning te krijgen. De stoof zal in het grensmilieu op een open plek worden gerealiseerd.

4. Maatregelen ten aanzien van vleermuizen en marter

Zie Mitigatieplan (hoofdstuk 2).

4. Slotopmerkingen

Mitigatieplan

Door bij onderhavige planontwikkeling te handelen volgens de in het onderdeel 'Mitigatieplan' opgenomen verplicht uit te voeren maatregelen, wordt voorkomen dat strijdigheden optreden met de bepalingen in de Flora en faunawet.

Te allen tijde geldt de algemene zorgplicht conform artikel 2 van de Flora en faunawet.

Natuurontwikkelingsplan

De effectiviteit van de in het Natuurontwikkelingsplan beschreven natuurmaatregelen op Haastad 5 zijn gekoppeld aan maatregelen in de bredere omgeving zoals ook in het Beheerplan Geuldal wordt beschreven.

Daarom verdient het aanbeveling dat de gemeente in overleg met de terreineigenaren (w.o. Staatsbosbeheer) nagaat in hoeverre de zone langs Haastad verder kan worden ontwikkeld tot een aantrekkelijk grensmilieu met soortenrijke struwelen en zomen.

5. Literatuur

- Peeters, G.M.T., 2012, Notitie Verkennend natuurwaardenonderzoek locatie Haasstad 5 bij Stokhem (gemeente Gulpen-Wittem), Roermond
- Grote historische atlas Provincie Limburg 1837-1844, Wolters-Noordhoff, Groningen
- Grote historische atlas Limburg 1894-1926, Tilburg
- Waterschap Roer en Overmaas, archief waterstanden Geul (website)
- Provincie Limburg, 2009, Concept-Beheerplan Geuldal
- Smit, J., en R. Krekels, 2006, Vliegend hert in Limburg, actieplan 2006-2010, Leiden
- Weeda, E.J., en J.H.J. Schaminée, L. van Duuren e.a., 2002, Atlas van plantengemeenschappen in Nederland, deel 2, Utrecht
- Weeda, E.J., en J.H.J. Schaminée, L. van Duuren e.a., 2005, Atlas van plantengemeenschappen in Nederland, deel 4, Utrecht

**Bijlage 1: verkennend natuurwaardenonderzoek (Peeters Econsult,
kenmerk 198, d.d. 15-3-2012)**

Notitie

Verkennd natuurwaardenonderzoek locatie *Haasstad 5* bij Stokhem (gemeente Gulpen-Wittem)

Quick-scan

Door: G.M.T. Peeters
Notitienummer: 198
Versie: defintief
Datum: 15 maart 2012
In opdracht van: Dhr. T. Vertooren, Amsterdam

1. Inleiding

Er bestaan plannen voor het verplaatsen van een bestaande recreatiewoning op locatie *Haasstad 5* te Wijlre/Stokhem. De recreatiewoning ligt binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied Geuldal. De recreatiewoning zal op hetzelfde perceel in noordelijke richting verplaatst worden, zodanig dat zij dichterbij de bebouwing van het nabijgelegen buurtschap Engwegen en buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied komt te liggen. In dit kader heeft Dhr. T. Vertooren aan Peeters Econsult gevraagd een verkennend natuurwaardenonderzoek in de vorm van een *quick-scan* uit te voeren op de betreffende locatie. Deze notitie beschrijft kort de resultaten van het onderzoek.

2. Methode

Op 15 februari 2012 is een verkennend veldbezoek gebracht aan het perceel waarop de te verplaatsen recreatiewoning is gelegen. Alle tijdens het veldbezoek op het perceel aangetroffen wilde planten en diersoorten zijn genoteerd. Er is bijzondere aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid van wettelijk strenger beschermde soorten (Flora- en faunawet tabel 2 en 3) en de geschiktheid van het terrein voor deze soorten.

Aan de hand van verspreidingsatlassen en van via internet toegankelijke verspreidingsgegevens van flora en fauna is nagegaan welke strenger beschermde planten- en diersoorten er voorkomen in de omgeving van de onderzoekslocatie. Daarnaast is een zogenaamde *beknopte gegevensaanvraag* bij het Natuurloket gedaan voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in hoofdstuk 7. De zo verkregen informatie is merendeels slechts beschikbaar op kilometerhok niveau of op uurhok niveau, terwijl een deel van deze verspreidingsgegevens daarnaast niet meer erg actueel is. Op basis van in het onderzoeksgebied aanwezige terreinkenmerken en de ecologie van de soorten is een inschatting gemaakt van de mogelijkheid dat strenger beschermde soorten momenteel duurzaam in het onderzoeksgebied voorkomen. Hierbij is in het bijzonder aandacht besteed aan de mogelijke aanwezigheid van voor het Natura 2000-gebied aangewezen prioritaire soorten. Tenslotte is een inschatting gemaakt van de mogelijke effecten van de voorgenomen maatregelen op de in het gebied aanwezige of te verwachten strenger beschermde flora en fauna.

3. Terreinbeschrijving

Het onderzoeksgebied wordt gevormd door het perceel kadastraal bekend Wijlre, sectie B, nummer 2368, in de gemeente Gulpen-Wittem. Het perceel is gelegen aan de linkeroever van de Geul, juist ten zuiden van het buurtschap Engwegen. De totale oppervlakte van het te onderzoeken gebied bedraagt circa 870m². Een luchtfoto met de ligging van het onderzoeksgebied is opgenomen in bijlage 1 in deze notitie.

De Amersfoortcoördinaten van het middelpunt van het onderzoeksgebied zijn X = 189,340 en Y = 317,500. Het onderzoeksgebied ligt daarmee centraal in kilometerhok 189-317.

Het onderzoeksgebied betreft een langgerekt perceel dat ligt ingeklemd tussen het aan de voet van de Keutenberg gelegen voetpad van Engwegen naar Stokhem en de Geul. De steile helling van de Keutenberg is begroeid met bos, dat aan de zuidzijde van het onderzoek doorloopt tot aan de Geul. Aan de noordzijde wordt het onderzoeksgebied begrensd door een tuin.

Het onderzoeksgebied wordt gevormd door een aan de noord-, west- en zuidzijde door opgaande sierbeplanting omgeven tuin, bestaande uit een grasland met enkele verspreid staande bomen en struiken (zie foto 4 en 5). In het midden van het gebied staat een houten recreatiewoning (zie foto 1, 2 en 3). Aan de westzijde van de woning staat onder een overkapping een oude caravan (zie foto 4). Tegen de zuidgrens van het onderzoeksgebied staat een houten berging en een open houtopslag (zie foto 6). De Geuloever ter hoogte van het onderzoeksgebied is afgewerkt met steenslag of puin en heeft een onnatuurlijk karakter.

Foto 1. De recreatiewoning gezien vanuit noordelijke richting.

Foto 2. De recreatiewoning gezien vanuit zuidelijke richting.

Foto 3. Westzijde van de recreatiewoning.

Foto 4. Tuin aan de noordzijde van de recreatiewoning, gezien in noordelijke richting.

Foto 5. Tuin aan de zuidzijde van de recreatiewoning.

Foto 6. Tuin aan de westzijde van de recreatiewoning.

4. Natuurwaarden

4.1. Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied 33 soorten hogere planten aangetroffen. Aangeplante soorten en tuinplanten zijn niet geregistreerd. Een overzicht van de waargenomen plantensoorten is in bijlage 2 bij deze notitie opgenomen. Alle aangetroffen soorten komen in Nederland en Limburg algemeen tot zeer algemeen voor en zijn niet in hun voorkomen bedreigd. Wettelijk beschermde plantensoorten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

Bij de Provinciale vegetatiekarteringen in 2009 is het onderzoeksgebied, dat geheel privéterrein is, niet onderzocht. In het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied ligt zijn dat jaar vijf strenger beschermde plantensoort aangetroffen, te weten Maretak, Prachtklokje, Purperorchis, Ruig klokje en Wilde marjolein (tabel 2: *overige soorten*). Ruig klokje en Prachtklokje zijn dat jaar aangetroffen in het aangrenzend gelegen hellingbos op de oostflank van de Keutenberg, terwijl de Maretak niet zeldzaam is in populieren in nabijgelegen delen Geuldal. Het Natuurloket noemt voor het betreffende kilometerhok tijdens de periode 1990-2010 maar liefst 13 strenger beschermde soorten vaatplanten, maar welke soorten dit betreft is niet bekend.

Door de onnatuurlijke inrichting en beplanting van de tuin is een natuurlijke aanwezigheid van de genoemde of andere strenger beschermde plantensoorten in het onderzoeksgebied uiterst onwaarschijnlijk. Mogelijk dat één of beide klokjessoorten in het verleden als tuinplant in het gebied zijn aangeplant, maar dan is hun aanwezigheid niet relevant in het kader van de Flora- en faunawet.

4.2. Zoogdieren

4.2.1. Vleermuizen

Volgens gegevens in *Zoogdieren van Limburg* (Huizinga *et al.*, 2010) zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1994-2007 twaalf vleermuissoorten (alle tabel 3: *streng beschermde soorten*) waargenomen: Gewone baardvleermuis, Brandts vleermuis, Watervleermuis, Franjestaart, Ingekorven vleermuis, Meervleermuis, Vale vleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen de aanwezigheid van vier vleermuissoorten, maar het betreffende kilometerhok wordt met betrekking tot zoogdieren als *slecht* onderzocht gekwalificeerd.

Informatie over de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied en hun terreingebruik is niet beschikbaar. Door het kleinschalige karakter, de aanwezigheid van opgaande begroeiing en de ligging langs een waterloop en een hellingbos lijkt het gebied geschikt als foerageergebied voor diverse vleermuissoorten. Tevens dient met de aanwezigheid van vliegroutes gerekend te worden. De recreatiewoning lijkt door de aanwezigheid van een via losliggende dakpannen toegankelijk dakbeschot geschikt als zomer- of winterverblijf voor één of enkele algemene gebouwenbewonende vleermuissoorten zoals Gewone dwergvleermuis of Laatvlieger. Geschikte holle bomen voor holtebewonende soorten zijn in het onderzoeksgebied niet aanwezig.

Drie vleermuissoorten zijn aangewezen als prioritaire soort voor het Natura 2000-gebied Geuldal, te weten Meervleermuis, Ingekorven vleermuis en Vale vleermuis. Deze aanwijzing heeft vooral betrekking op de

aanwezigheid van onderaardse kalkgroeves ('grotten') waar de betreffende soorten overwinteren. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn dergelijke onderaardse kalkgroeves niet aanwezig. Hier valt hoogstens te rekenen met de aanwezigheid van foeragerende of overvliegende dieren.

4.2.2. Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is in het onderzoeksgebied de aanwezigheid van één zoogdiersoort vastgesteld, namelijk de Mol. In het gazon aan de voor- en achterzijde van het huisje zijn talrijke molshopen aanwezig. De Mol is in Nederland en Limburg een algemene soort en niet in zijn voorkomen bedreigd. De soort valt onder het lichtste beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1: *algemene soort*).

Volgens de gegevens in *Zoogdieren van Limburg* zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1994-2007 naast meerdere algemene soorten vijf strenger beschermde (tabel 2 en 3) grondgebonden zoogdiersoorten waargenomen, namelijk Eekhoorn, Hamster, Steenmarter, Das en Wild zwijn. Het Natuurloket noemt drie strenger beschermd zoogdiersoorten voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen, maar kwalificeert het betreffende kilometerhok als *slecht* onderzocht. Van Wild zwijn, Eekhoorn en Das zijn de afgelopen waarnemingen bekend van de nabijgelegen Soudberg (bron: www.waarneming.nl).

In samenhang met het aangrenzende loofbos en nabijgelegen bewoningskern vormt het onderzoeksgebied een geschikt leefgebied voor Steenmarter en Eekhoorn en hun aanwezigheid moet derhalve als *mogelijk* beoordeeld worden. Zowel onder de recreatiewoning als bij de diverse andere gebouwtjes en bijbehorende rommelhoekjes zijn potentiële rust- en schuilplaatsen voor de Steenmarter aanwezig. Tijdens het veldbezoek kon de aanwezigheid van nesten van de Eekhoorn in het onderzoeksgebied worden uitgesloten, zodat voor deze soort slechts sprake kan zijn van een beperkte functie als foerageergebied. Een duurzame aanwezigheid van Hamster, Das en Wild zwijn kan op grond van hun ecologie en de uiterst beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied worden uitgesloten.

4.3. Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied vier vogelsoorten waargenomen (alle tabel 3: *streng beschermde soorten*). Een overzicht van de waargenomen soorten is weergegeven in bijlage 2 bij deze notitie. Het betreft alle in Nederland en Limburg algemeen voorkomende soorten van bossen, parken en tuinen. Voor alle waargenomen soorten is in en rond het onderzoeksgebied geschikt broedbiotoop aanwezig en het is derhalve aannemelijk dat ze alle in of rond het onderzoeksgebied tot broeden komen. Omdat het veldbezoek buiten het broedseizoen is uitgevoerd konden hiervoor echter geen indicaties worden verkregen.

Tijdens het Provinciaal broedvogelonderzoek in 2010, waarbij alleen minder algemene en zeldzame soorten zijn onderzocht, zijn géén broedvogelsoorten vastgesteld binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Wel werd een territorium van het Waterhoen gelokaliseerd langs de Geul ter hoogte van het onderzoeksgebied. In het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen zijn dat jaar 52 soorten broedvogels aangetroffen, waaronder drie soorten met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen, te weten Boomvalk, Grote gele kwikstaart en Huismus. Volgens de gegevens in de *Avifauna van Limburg* (Hustings *et al.*, 2006) zijn in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen in de periode 1992-2004 nog negen andere broedvogelsoorten met jaarrond beschermde nesten aangetroffen, te weten Wespandief, Havik, Sperwer, Buizerd, Kerkuil, Steenuil, Ransuil, Gierzwaluw en Roek.

Ten aanzien van broedvogels met jaarrond beschermde nesten kan het volgende worden gezegd. De Huismus is een gebouwenbewonende soort en zowel de recreatiewoning (met pannendak met diverse loszittende pannen) als de overige bouwseltjes in het onderzoeksgebied vormen potentiële broedlocaties voor deze soort. De Grote gele kwikstaart broedt in holten en gebouwen nabij stromend water, en in het onderzoeksgebied lijkt het schuurtje aan bijbehorende houtopslag alsmede de ruimte onder de recreatiewoning een potentiële broedlocatie voor deze soort. Hun aanwezigheid in het onderzoeksgebied moet derhalve als *mogelijk* worden beoordeeld. Nesten of potentiële nestlocaties voor de overige genoemde soorten met jaarrond beschermde nesten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen, zodat hiermee in het onderzoeksgebied niet gerekend hoeft te worden.

Samenvattend volgt hieruit dat het onderzoeksgebied een actueel of potentieel broedgebied voor één of enkele algemene vogelsoorten van bos en parkmilieus. Ten aanzien van broedvogels met jaarrond beschermde nesten of nestplaatsen dient te worden gerekend met de *mogelijke* aanwezigheid van Huismus en Grote gele kwikstaart.

4.4. *Amfibieën, reptielen en vissen*

4.4.1. *Amfibieën*

Volgens de landelijke verspreidingsgegevens van RAVON (Van Delft *et al.*, 2011) zijn in de periode 2001-2010 naast enkele algemenere soorten vijf strenger beschermde amfibieënsoorten vastgesteld in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen, namelijk Alpenwatersalamander, Kamsalamander, Vroedmeesterpad, Geelbuikvuurpad en Poelkikker (tabel 2 en tabel 3). Kamsalamander en Geelbuikvuurpad zijn aangewezen als prioritaire soort voor het Natura 2000-gebied Geuldal. Bij het Natuurloket is voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen voor dezelfde periode de aanwezigheid van één strenger beschermde amfibieënsoort bekend. Door het ontbreken van geschikte voortplantingswateren in het onderzoeksgebied of de directe omgeving is een duurzame aanwezigheid van amfibieën uitgesloten.

4.4.2. *Reptielen*

Volgens de verspreidingsgegevens van RAVON zijn in het betreffende uurhok twee soorten reptielen vastgesteld, te weten Hazelworm en Levendbarende hagedis (respectievelijk tabel 3 en tabel 2). Bij het Natuurloket zijn voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen waarnemingen van eveneens twee strenger beschermde reptielensoorten bekend (periode 2000-2010).

Het voorkeurs habitat van de Hazelworm bestaat uit enigszins vochtige, met dichte vegetatie begroeide gebieden zoals bossen, bosranden en heide, maar ook houtwallen, struwelen, ruderaal plaatsen en tuinen. De aanwezigheid van deze verborgen levende soort in het onderzoeksgebied moet derhalve als *mogelijk* worden beoordeeld. Dat de Hazelworm in de directe omgeving van het onderzoeksgebied voorkomt blijkt uit een waarneming van de soort op het nabijgelegen voetpad van Engwegen naar Stokhem in 2008 (bron: www.waarneming.nl). In het onderzoeksgebied zijn onder het ietwat hoger gelegen het schuurtje en de open houtopslag aan de zuidzijde van het onderzochte perceel potentiële verblijfplaatsen voor deze soort aanwezig. Onder de recreatiewoning zijn door de wat lagere ligging en het meer kleihoudende (dus hardere) bodem geen verblijfplaatsen voor de Hazelworm te verwachten. De Levendbarende hagedis komt voor in een uiteenlopend scala aan biotopen, met een duidelijke voorkeur voor heide- en hoogveengebieden. Het zowel letterlijk als figuurlijk in de schaduw van de Keutenberg gelegen onderzoeksgebied vormt voor deze zonminnende soort echter geen geschikt leefgebied.

4.4.3. Vissen

Volgens de verspreidingsgegevens van RAVON zijn in het betreffende uurhok vier wettelijk beschermde vissoorten vastgesteld, namelijk Beekdonderpad, Beekprik, Elrits en Gestippelde alver (eerstgenoemde soort tabel 2, de overige soorten tabel 3). Beekdonderpad en Beekprik zijn aangewezen als prioritaire soort voor het Natura 2000-gebied Geuldal. Het Natuurloket noemt voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen één strenger beschermde vissoort. Beekdonderpad en Elrits komen talrijk voor in de Geul tussen Wijlre en Houthem (Dorenbosch *et al.*, 2012) en het is aannemelijk dat ze ook ter hoogte van het onderzoeksgebied regelmatig aanwezig zijn. In het onderzoeksgebied zelf zijn deze soorten door het ontbreken van oppervlaktewater uiteraard niet aanwezig.

4.5 *Dagvlinders, libellen en overige ongewervelde dieren*

4.5.1. Dagvlinders

Volgens het *Waarnemingenverslag 2007 dagvlinders, libellen en sprinkhanen* (EIS-Nederland *et al.*, s.a.) zijn in de periode 1999-2006 drie wettelijk beschermde dagvlindersoorten vastgesteld in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen, te weten Groot geaderd witje, Keizersmantel en Klaverblauwtje. Het Natuurloket noemt het betreffende kilometerhok met 21 soorten *goed* op onderzocht op dagvlinders, waarbij één wettelijk beschermde soort aangetroffen. Groot geaderd witje en Keizersmantel zijn in Nederland verdwenen als standvlinder en worden nog slechts als zwerver waargenomen. Klaverblauwtje staat voor Nederland nog als een onregelmatige standvlinder te boek, maar het onderzoeksgebied vormt geen geschikt leefgebied voor deze soort van droge, schrale graslanden. Een duurzame aanwezigheid van andere wettelijk beschermde dagvlindersoorten lijkt op grond van hun ecologie en verspreiding evenmin aannemelijk.

4.5.2. Libellen

In de periode 1999-2006 zijn er volgens voornoemd *Waarnemingenverslag* geen wettelijk beschermde libellensoorten aangetroffen in het uurhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen. Het Natuurloket noemt voor het betreffende kilometerhok evenmin waarnemingen van wettelijk beschermde libellensoorten. De aanwezigheid van wettelijk beschermde libellensoorten in het onderzoeksgebied kan derhalve worden uitgesloten.

4.5.3. Overige ongewervelde dieren

Tijdens het veldbezoek werden in het onderzoeksgebied enkele lege huisjes van de Wijngaardslak aangetroffen. Deze in Zuid-Limburg niet zeldzame slakkensoort valt onder het lichtste beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1: *algemene soort*).

Ten aanzien van de ‘overige soortgroepen’ (kevers, kreeftachtigen, tweekleppigen) zijn bij het Natuurloket voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied is gelegen waarnemingen van één strenger beschermde soort (tabel 2 of tabel 3) bekend. Welke soort dit betreft is niet bekend, maar het is aannemelijk dat dit het Vliegend hert betreft, waarvan de aanwezigheid van een populatie in het aangrenzend hellingbos aannemelijk wordt geacht (Smit & Krekels, 2006). Door het ontbreken van geschikte oude bomen of boomstronken zijn in het onderzoeksgebied geen broed- of schuilplaatsen van deze soort te verwachten. Het Vliegend hert is aangewezen als prioritaire soort voor het Natura 2000-gebied Geuldal. De aanwezigheid in het onderzoeksgebied van andere strenger beschermde (tabel 2 en 3) vertegenwoordigers van de ‘overige soortgroepen’ kan op grond van hun verspreiding en ecologie (Janssen & Schaminée, 2008) eveneens uitgesloten worden.

5. Effectbeschrijving

Directe aanleiding voor het onderhavig onderzoek is de voorgenomen verplaatsing van de bestaande recreatiewoning in het onderzoeksgebied. De recreatiewoning zal daartoe worden gesloopt en op het noordelijk deel van het perceel wordt een nieuw pand gebouwd. Een kadastraal kaartje met de huidige en toekomstige locatie (indicatief) van de recreatiewoning is weergegeven in bijlage 3. In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of deze voorgenomen sloop en nieuwbouw in strijd is met bepalingen in de Flora- en faunawet, in het bijzonder of er nadelige effecten te verwachten zijn voor strenger beschermde (categorie 2 en 3) flora en fauna. Zo ja, dan dient voor de ingreep een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. In het voorgaand hoofdstuk is vastgesteld dat ten aanzien van strenger beschermde flora en fauna in het onderzoeksgebied moet worden gerekend met de *mogelijke* aanwezigheid van één of enkele algemene vleermuissoorten, Steenmarter, diverse merendeels algemene broedvogelsoorten waaronder twee soorten met jaarrond beschermde nesten of nestlocaties, en de Hazelworm.

Vleermuizen

Nadere informatie over de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied en het terreingebruik is niet beschikbaar. De recreatiewoning vormt door de aanwezigheid van een via loszittende dakpannen toegankelijk dagbeschot een potentieel zomer- of winterverblijf voor gebouwenbewonende vleermuizen zoals Gewone dwergvleermuis of Laatvlieger. Daarnaast valt in het gehele gebied te rekenen met overvliegende of foeragerende vleermuizen. De mogelijke functionaliteit van het gebied als foerageergebied voor vleermuizen komt door de sloop van de huidige recreatiewoning en vervolgens nieuwbouw, waarbij de landschappelijke structuur gehandhaafd blijft, niet in gevaar.

Vleermuizen vallen onder het strengste beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 3: *streng beschermde soorten*). Er wordt een Natuurcompensatieplan opgesteld waarin zal worden voorzien in mitigerende maatregelen om te zorgen dat de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen zowel gedurende als na de voorgenomen werkzaamheden gehandhaafd blijft. Zodoende wordt overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen en hoeft voor vleermuizen geen ontheffing op de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Steenmarter

Of de Steenmarter in het gebied voorkomt is onzeker. De ruimtes onder de recreatiewoning en de andere bouwseltjes en de diverse rommelhoekjes in het gebied vormen potentiële schuil- en/of nestelplaatsen voor deze soort.

Steenmarters worden genoemd op tabel 2 bij Flora- en faunawet (tabel 2: *overige soorten*). Nadelige gevolgen voor eventueel in de te slopen recreatiewoning aanwezige Steenmarters zullen worden voorkomen door bij de sloop (aantoonbaar) te werken volgens een door het ministerie van EL&I (voorheen ministerie van LNV) goedgekeurde gedragscode. Dit betekent -kort gezegd- dat de sloop- en ruimwerkzaamheden buiten de voor Steenmarters kwetsbare voortplantingsperiode (globaal de periode maart tot en met augustus) worden uitgevoerd, waarbij eventueel aanwezige dieren voldoende gelegenheid wordt geboden om de gebouwen rustig te verlaten. In de omgeving zijn voldoende alternatieve schuil en/of nestelplaatsen aanwezig, onder andere de bouwsels en rommelhoekjes elders in het onderzoeksgebied, in het hellingbos en in de nabijgelegen bebouwing van Engwegen. Zodoende wordt overtreding van de flora- en faunawet voorkomen en is het aanvragen van een ontheffing ex. artikel 75 van de flora- en faunawet niet noodzakelijk.

Broedvogels

Het onderzoeksgebied vormt momenteel een geschikt broedgebied voor diverse broedvogelsoorten van erven, houtsingels en bosjes in landelijke gebied. Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de zwaarste beschermingscategorie (tabel 3: *streng beschermde soorten*). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en hun jongen of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen (globaal de periode maart tot en met september) uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen of ontoegankelijk te maken. Indien op deze wijze wordt gewerkt wordt voorkomen dat men handelt in strijd met de Flora- en faunawet.

Mogelijk dat in het onderzoeksgebied ook één of twee vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten voorkomen, namelijk Grote gele kwikstaart en Huismus. Over de aanwezigheid van deze twee soorten in het onderzoeksgebied is geen informatie beschikbaar. De te slopen recreatiewoning heeft potentiële broedlocaties voor beide soorten. Alternatieve broedlocaties voor beide soorten zijn aanwezig in de diverse bouwseltjes elders in het onderzoeksgebied, voor de Grote gele kwikstaart ongetwijfeld ook op de beboste Geuloever ten zuiden van het onderzoeksgebied. Derhalve zijn, mits buiten het broedseizoen wordt gewerkt, ook voor deze soorten geen nadelige effecten van de voorgenomen sloop van de recreatiewoning te verwachten.

Hazelworm

In het onderzoeksgebied zijn onder het ietwat hoger gelegen schuurtje en de open houtopslag aan de zuidzijde van het onderzochte perceel potentiële verblijfplaatsen voor deze soort aanwezig. Van de voorgenomen verplaatsing van de recreatiewoning naar de noordzijde van het perceel zijn geen nadelige effecten voor de Hazelworm te verwachten.

Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet) is van toepassing op alle inheemse flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen of beperken.

6. Conclusies

1. In het onderzoeksgebied zijn tijdens het veldbezoek geen bijzondere natuurwaarden aangetroffen.
2. Ten aanzien van strenger beschermde (tabel 2 en 3) planten en diersoorten maakt het onderzoeksgebied *mogelijk* deel uit van het leefgebied van één of enkele vleermuissoorten, Steenmarter, een aantal broedvogelsoorten waaronder één of twee soorten met jaarrond beschermde nesten, en de Hazelworm. Ten aanzien van vleermuizen dient te worden gerekend met de mogelijkheid van zomer- of winterverblijven van één of enkele soorten in de recreatiewoning; voor de overige soorten is slechts een functie als foerageergebied te verwachten.
3. Wettelijk strenger beschermde (tabel 2 en 3) soorten vaatplanten, amfibieën, vissen, dagvlinders, libellen en ‘overige ongewervelde dieren’ komen in het onderzoeksgebied niet voor.
4. Van de voorgenomen ingreep zijn, mits de voorgenomen sloop buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd en ook verder de zorgplicht in acht wordt genomen, geen nadelige effecten te

verwachten voor de meeste vleermuissoorten, broedvogelsoorten en de Hazelworm. Nadelige effecten voor de Steenmarter worden voorkomen door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode.

5. Er wordt een Natuurcompensatieplan opgesteld waarin zal worden voorzien in mitigerende maatregelen om te zorgen dat de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen zowel gedurende als na de voorgenomen werkzaamheden gehandhaafd blijft.

7. Geraadpleegde bronnen

7.1. Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.

Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge, 2011. Waarnemingenoverzicht 2010. RAVON 13(4): 105-119.

Dorenbosch, M., B. Crombaghs & R. Gubbels, 2012. Ruimtelijke verspreiding en scheiding van vislevensgemeenschappen in de Geul en zijbeken. Natuurhistorisch Maandblad 101(3): 43-48.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, s.a. Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, Libellen en Sprinkhanen.

Het Natuurloket, 2012. Beknopte eenmalige levering uit de NDFF. Kilometerhok 189-317, d.d. 17/02/2012.

Huizinga, C.E., R.W. Akkermans, J.C. Buys, J. van der Coelen, H. Morelissen L.S.G.M. Verheggen, 2010. Zoogdieren van Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Hustings, F., J. van der Coelen, B. van Noorden, R. Schols & P. Voskamp, 2006. Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. Tweede sterk herziene druk. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Smit, J.T. & R.F.M. Krekels, 2006. Vliegend hert in Limburg. Actieplan 2006 -2010. EIS-Nederland/ Bureau Natuurbalans-Limes Divergens, Leiden/Nijmegen.

7.2. Internet

www.natuurgegevensprovincielimburg.nl (verspreidingsgegevens vaatplanten en broedvogels)

www.waarneming.nl (flora- en faunawaarnemingen)

Bijlage 1: Ligging plangebied

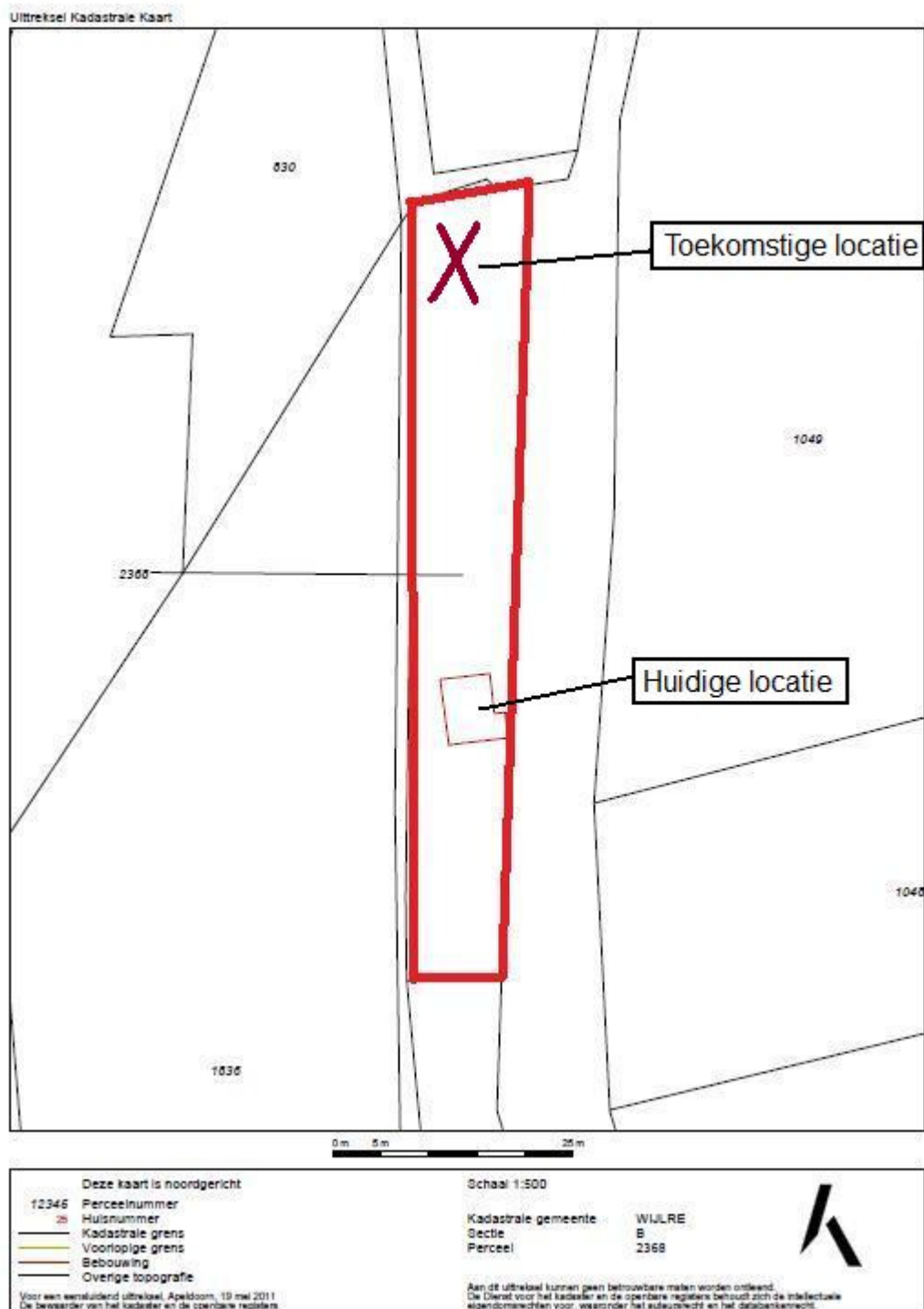

Ligging van het plangebied. De ligging van het plangebied is weergegeven met een rode cirkel.

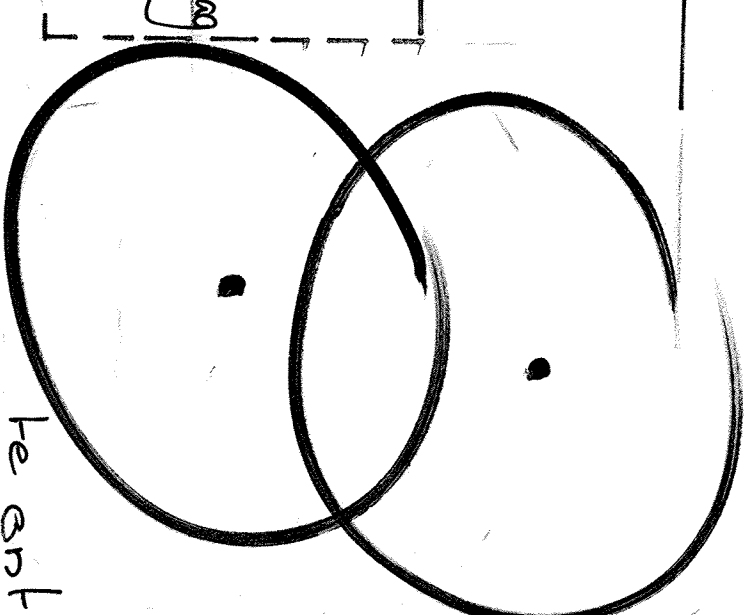
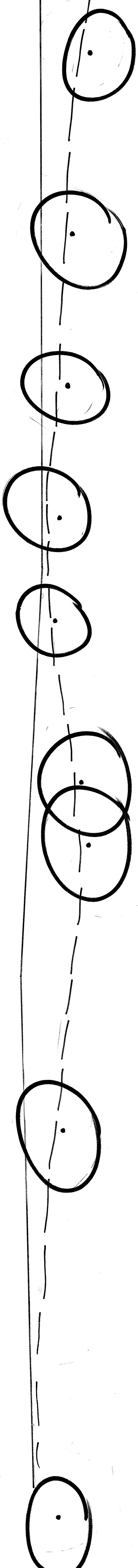
Bijlage 2: Lijst van bij het veldbezoek aangetroffen soorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Planten			
Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>	Klimop	<i>Hedera helix</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Gevlekte dovenetel	<i>Lamium maculatum</i>
Glanshaver	<i>Arrhenatherum elatius</i>	Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>
Gevlekte aronskelk	<i>Arum maculatum</i>	Straatgras	<i>Poa annua</i>
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>
Bosveldkers	<i>Cardamine flexuosa</i>	Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>	Liggende vetmuur	<i>Sagina procumbens</i>
Dolle kervel	<i>Chaerophyllum temulum</i>	Geoord helmkruid	<i>Scrophularia auriculata</i>
Stinkende gouwe	<i>Chelidonium majus</i>	Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	melkdistel sp.	<i>Sonchus sp.</i>
Mannetjesvaren	<i>Dryopteris filix-mas</i>	Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>
Rood zwenkgras	<i>Festuca rubra</i>	Paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>	Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>
Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>	Draadereprijs	<i>Veronica filiformis</i>
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>		
Zoogdieren			
Mol	<i>Talpa europaea</i>		
Vogels			
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Koolmees	<i>Parus major</i>
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>
Slakken			
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>		

Bijlage 3: Situatieschets met toekomstige bouwlocatie

Bijlage 2: kaart Natuurontwikkelingsplan (Veen Ecology)

De ontwikkelen beekdalgrasland op kalkrijk substraat naar Glanshaver grasland

ontwikkelen
markt-zoomvegetatie

code
brrrr

roof

globale maximale Indizienz

- Below tenba

below tenba

$$\begin{array}{r} 1 \\ 2 \\ \hline 3 \end{array}$$

— maritieme vegetatie van *Associatie Sleedoorn-Elst*. Weidoorn-
wandelbaar

Wandel page

Teichenberg

Natuurontwikkeling Haastad's
Wilde
Toren

